

ΚΟΝΙΤΣΑ

Στα αγιασμένα αχνάρια
του Αγίου Παΐσιου

«Η αρετή δεν κρύβεται, όσο και να θέλει κανείς, όπως ο ήλιος δεν κρύβεται απ' το κόσκινο, γιατί απ' τις τρυπούλες θα περάσουν ακτίνες αρκετές.»

Καλημέρα και χρόνια πολλά. Είθε να έχουμε όλοι τις μεσιτείες του Αγίου Παΐσιου. Πριν προχωρήσω, θα ήθελα να ευχαριστήσω τόσο την Ιερά Μητρόπολη Δρυΐνουπόλεως, Πρωγωνιανής και Κονίτσης και προσωπικά τον Επίσκοπο κύριο Ανδρέα, όσο και τον Δήμο Κονίτσας και προσωπικά τον Δήμαρχο κ. Ανδρέα Παπασπύρου και τον αντιδήμαρχο, κ. Γιώργο Καλλιντέρη. Σε αυτούς οφείλεται η όμορφη αυτή εκδήλωση, αλλά και η θεσμοθέτηση πλέον του τριήμερου αφιερώματος στον Άγιο Παΐσιο, έναν Άγιο που βάδισε ανάμεσά μας. Στη δική τους πρωτοβουλία οφείλεται και το βιβλίο που παρουσιάζουμε σήμερα για πρώτη φορά, με τίτλο «Κόνιτσα, στα αγιασμένα αχνάρια του Αγίου Παΐσιου».

Νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω ακόμη όλους όσους κοπίασαν για αυτή την εκδήλωση και όλους εσάς, που με την παρουσία σας τιμάτε όχι μόνο τους διοργανωτές κι εμένα, αλλά πρωτίστως τον ίδιο τον Όσιο Παΐσιο. Άλλωστε, αυτός μας συγκέντρωσε εδώ. Ή καλύτερα, η ανάγκη να ψηλαφήσουμε αυτήν τη ζωντανή αγιότητα που όσο κι αν προσπάθησε, στάθηκε αδύνατο να κρυφτεί. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι από τους ανθρώπους αναγνωρίσθηκε ως Άγιος ενώ ακόμα ζούσε και ως Άγιος τιμήθηκε πολύ πριν την επίσημη αγιοκατάταξή του. Όσοι είχατε την ευλογία να τον γνωρίσετε και να τον ζήσετε, το ξέρετε καλά απ' την προσωπική σας πείρα. Σας ευχαριστώ που μοιραστήκατε απλόχερα αυτήν την εμπειρία μαζί μου. Σας ευχαριστώ που ανοίξατε όχι μόνο τα σπίτια σας αλλά και τις καρδιές σας και με χαρά μου καταθέσατε τις μνήμες σας, ώστε να βοηθηθούν κι άλλοι στην ανακάλυψη της κρυμμένης αρετής.

Η καταγραφή της ζωής ενός ιστορικού προσώπου κρύβει από μόνη της μεγάλες δυσκολίες. Πολύ περισσότερες, ο βίος ενός Αγίου, όπως ο Όσιος Παΐσιος ο Αγιορείτης που, όπως όλοι οι Άγιοι, κινείται στον χώρο του υπέρλογου, ενός κόσμου με τον οποίο αποκτά κανείς συμβατότητα μόνο αφού πετάξει τα «βαρίδια» του κόσμου τούτου και σπάσει τα «πήλινα καλούπια» του. Από αυτήν την άποψη, η προσέγγιση υπήρξε περισσότερο προσκύνημα που θέλησα να μοιραστώ με τον αναγνώστη.

Για τον Άγιο Παΐσιο έχουν γραφτεί πολλά βιβλία. Όλα είναι καλά και χρήσιμα. Το καθένα έχει τη θέση του και προσφέρει την ωφέλειά του. Άλλωστε τα διδάγματα που αντλεί κανείς είναι ποικίλα, πολλαπλά κι ανεξάντλητα. Ωστόσο, την ιδέα ενός πονήματος που να αφορά στα πρώιμα χρόνια που ο Άγιος έζησε στην Κόνιτσα, και που είναι η μισή από την επίγεια ζωή του, την βρήκα από πολλές απόψεις συγκλονιστική. Την είδα -κι ελπίζω και ο αναγνώστης να το δει έτσι- όχι ως ευκαιρία να αραδιάσουμε γνωστές κι άγνωστες λεπτομέρειες που έρχονται απροσδόκητα στο φως. Από αυτήν την άποψη, ίσως δεν ήρθα «να κομίσω γλαύκας

εις Αθήνας». Αλλά ως ευκαιρία να προσεγγίσουμε το πρόσωπο αυτό, ένα πρόσωπο σύγχρονο, που ζυμώθηκε με τα δεδομένα και τα προβλήματα της εποχής μας και με τη βιωτή του καθιστά ολοφάνερο ότι το Ευαγγέλιο είναι εφαρμοστέο, εφαρμόσιμο κι εφαρμοσμένο. Δηλαδή, δόθηκε για να εφαρμοστεί, είναι δυνατόν να εφαρμοστεί και έχει ήδη εφαρμοστεί.

Η πίστη δεν είναι θεωρία, είναι πρακτική, τρόπος ζωής. Δεν είναι ιδεολόγημα, είναι βίωμα. Αυτό που οι άγιοι μας κληροδοτούν δεν είναι έξυπνες και βαθυστόχαστες φράσεις, αλλά βήματα, βήματα μιας συνεπούς πορείας που οδηγεί στον Ουρανό. Αυτός είναι ο στόχος του βιβλίου. Ακολουθώντας τα βήματα του Οσίου Παΐσιου από την αρχή, ένα προς ένα, να ρίξει φως σ' αυτή την υψοποιοό διαδρομή στην οποία μας καλεί όχι ως θεατές ή οπαδούς, αλλά ως συνοδοιπόρους.

Μα, πώς είναι δυνατόν; Αναρωτιόμαστε ανθρώπινα. Αυτός είναι «Άγιος!» Κατά τον Άγιο Ιωάννη τον Χρυσόστομο, τιμή Αγίου, μίμησις Αγίου. Η αγιότητα δεν είναι έκτακτη ή τυχαία δωρεά, αλλά υποχρέωση κάθε πιστού. Άγιοι είναι αυτοί που πήραν τη παρότρυνση του αποστόλου Παύλου «μιμηταί μου γίνεσθε, καθώς καγώ Χριστού» και μ' αυτό το ιδανικό πορεύτηκαν, να μοιάσουν στον Χριστό. Δεν είναι καθόλου συμπτωματικό, λοιπόν, που ο Όσιος Παΐσιος από παιδί μάζευε και μελετούσε βίους αγίων και πάσχιζε να τους μιμηθεί. Δεν είναι τυχαία η άσβεστη επιθυμία του να ακολουθήσει τα βήματα του Χατζηεφεντή, του Άγιου Αρσένιου του Καππαδόκη, που υπήρξε ο προσωπικός του οδοδείκτης.

Από τα παιδικά του χρόνια φάνηκε ότι ακολουθούσε μια πορεία ξεχωριστή γιατί κατάφερνε να δίνει στις μικρές ανθρώπινες επιλογές του άρωμα και χρώμα αιωνιότητας. Ο πόθος του για τα ουράνια εκδηλώνεται ανάγλυφος και σημαδεύει τα σταυροδρόμια του. Ας μην πέσουμε στην παγίδα του απόλυτου προορισμού. Ας μη βιαστούμε να υποθέσουμε εύκολα και βολικά ότι έτσι ήταν «γραμμένο» από μια απρόσωπη μοίρα ή απ' τον Θεό, αν θέλετε. Αν ο μικρός Αρσένιος είχε από νωρίς ριζωμένη τη λαχτάρα να περάσει απ' το «κατ' εικόνα» στο «καθ' ομοίωσιν», είναι γιατί κράτησε σαν πολύτιμο φυλαχτό στην καρδιά του τα λόγια του Χατζηεφεντή. *«Την ψυχή, την ψυχή να φροντίζετε περισσότερο κι όχι τη σάρκα, που θα πάει στο χώμα και θα τη φάνε τα σκουλήκια»* Ίσως εκεί να βρίσκεται το μυστικό της κρυμμένης αρετής. Για τον ίδιο, η ψυχή του υπήρξε μια ξυλόγλυπτη εικόνα που καλλιτεχνούσε αδιάκοπα κι εντατικά. Και, δείχνοντας τη σωστή κατεύθυνση συνήθιζε να λέει: *«Μη θαυμάζετε αυτούς που πλησιάζουν στο φεγγάρι, αλλ' αυτούς που αποφεύγουν το κοσμικό φρόνημα και πλησιάζουν στον Θεό».*

Ήταν λαχτάρα του κι ανάσα του αυτό το πλησίασμα. Η απόλυτη ένωση με την αγάπη του Θεού, που διαμόρφωσε μέσα του το θεμέλιο δίπτυχο της ταπείνωσης και της θυσιαστικής αγάπης.

«Για να δικτυωθούμε με τον Θεό, έλεγε, πρέπει να συντονίσουμε τον πομπό μας στην αγάπη και τον δέκτη μας στην ταπείνωση, για να μας ακούει ο Θεός και να Τον ακούμε, γιατί σ' αυτήν τη συχνότητα εργάζεται ο Θεός. Αγάπη-ταπείνωση»

Το δυστύχημα για μας είναι ότι, μπροστά σ' αυτό το δίπτυχο στεκόμαστε εκστατικοί για λίγο κι ύστερα πάλι κρυβόμαστε πίσω από την πεποίθηση ότι αυτά είναι για λίγους χαρισματόχους κι όχι για μας. Κομπιάζουμε μπροστά στην

προοπτική της όποιας θυσίας. Ο μικρός Αρσένιος όμως, έγινε ο Όσιος Παΐσιος γιατί δεν έκλεισε ποτέ τ' αυτιά του στο κάλεσμα του ίδιου του Κυρίου: *«όστις θέλει οπίσω μου ελθείν, απαρνησάσθω εαυτόν, αράτω τον σταυρόν αυτού και ακολουθείτω μοι»*. Όστις θέλει και μόνον αυτός. Αλλά αυτός που θέλει, γίνεται πια του Χριστού. Απολαμβάνει όλα τα επουράνια δώρα Του, αλλά ακολουθεί και στην σταυρική πορεία.

Τέτοια υπήρξε η πορεία του Αγίου μας, σημαδεμένη από πολλούς σταυρούς. Της προσφυγιάς, της φτώχειας, του πολέμου, της ειρωνείας, της συκοφαντίας, της απαξίωσης, της χρόνιας αρρώστιας, της σωματικής εξάντλησης, του αβάσταχτου πόνου... Όλους τους κράτησε στους ώμους αντλώντας δύναμη απ' τον Θεό. Και τώρα στέκεται εδώ απέναντί μας αποζητώντας πρόθυμα να συντρέξει στους δικούς του σταυρούς αυτόν που διάλεξε να θέλει ν' ακολουθήσει τον Κύριο. Μπροστά στη δική του μορφή δύσκολα θα ισχυριστεί κανείς ότι του 'πεσε μεγαλύτερο βάρος...

Για όλους αυτούς τους λόγους, ελπίζω ο αναγνώστης να μην εκλάβει αυτό το πόνημα ως βιογραφία μισή, επειδή αναφέρεται μόνο στα χρόνια της Κόνιτσας. Το υπόλοιπο του βίου του είναι ασφαλώς ένα ατέρμονο ξεχείλισμα της πλούσιας Θείας Χάριτος, που έλαβε ως δώρο του Ουρανού στην ουρανομήκη προσπάθεια. Ωστόσο, δεν ωφελεί η προσέγγιση που γίνεται από γήινη περιέργεια και διψά για «σημεία». Το δικό μας ζητούμενο ας είναι, να ανακαλύψουμε τον τρόπο με τον οποίο «γέμισε» το δοχείο του τόσο, ώστε να υπερχειλίσει και να σκορπίσει στην οικουμένη ουράνια μοσχοβολιά.

Σε κάθε περίπτωση, η ακρίβεια είναι κύριο ζητούμενο. Ίσως τα γεγονότα να μην περιγράφονται με τον τρόπο που κάποιοι θα τα ήθελαν, ίσως να έχουν διαφωνίες σε λεπτομέρειες. Ωστόσο, ο Όσιος Παΐσιος έχει δώσει απάντηση και σ' αυτό. Όταν έγραψε τον βίο του Αγίου Αρσενίου, σημείωσε:

«Ο σκοπός μου δεν ήταν να κάνω επιστημονική εργασία, αλλά να συγκεντρώσω μόνο τον πνευματικό του πλούτο, για να τραφεί καμιά ψυχή. Εάν έβρεχε ή χιόνιζε την ημέρα που γεννήθηκε ή αν ο Τούρκος τζανταρμάς ήταν απ' το Γιαχ-Γυαλί ή από τη Νίγδη, ούτε κι αυτό με ενδιέφερε.»

Κατά τα δικά του πρότυπα, λοιπόν, αν ένα περιστατικό συνέβη τον έναν ή τον άλλο χρόνο ή αν το τάμα το 'κανε εδώ ή εκεί, δεν αλλοιώνει την ουσία.

Αν κάποιοι περιμένουν να διαβάσουν για τα αμέτρητα θαύματα ή τις πολλές προφητείες του Αγίου, φοβάμαι ότι θα απογοητευτούν. Δεν έχω γράψει γι' αυτά. Όχι γιατί τα αμφισβητώ ή δεν τα θεωρώ σημαντικά, κάθε άλλο. Ωστόσο, τα θαύματα, όσο εντυπωσιακά κι αν είναι, δεν αποτελούν αυτοσκοπό, ούτε παρέχουν ωφέλεια όταν συζητιούνται για λόγους γνωσιολογικούς ή ψυχαγωγικούς. Όσο παράξενο κι αν ακούγεται, η πίστη κάνει θαύματα, αλλά δεν χρειάζεται θαύματα. Ο Άγιος Παΐσιος πορεύτηκε με την απόλυτη βεβαιότητα ότι ο Παντοδύναμος και Πανάγαθος Θεός, ως Δημιουργός των φυσικών νόμων, έχει απaráγραπτα την ευχέρεια να τους αλλάξει όποτε θέλει, και δεν διστάζει να το κάνει, όποτε αυτό εξυπηρετεί –όχι μια χοϊκή απαίτηση αλλά– το σχέδιο της σωτηρίας. Το ερώτημα που αφορά εμάς είναι, τί έκανε ο Άγιος για να αποκτήσει τόση παρρησία προς τον

Θεό, ώστε η ευχή του να «τρυπάει και το λιθάρι». Από αυτήν την άποψη, η θαυματοποιός δραστηριότητα του Οσίου Παΐσιου όχι μόνο δεν τερματίστηκε με την κοίμησή του, αλλά απέκτησε μεγαλύτερη αμεσότητα και γνωρίζω καλά ότι πολλοί σ' αυτή την αίθουσα έχουν προσωπική εμπειρία της θαυμαστής και θαυματοποιού του μεσιτείας.

Πίσω απ' τα γεγονότα η Κόνιτσα προβάλλει σαν ένα όμορφο και ζεστό σκηνικό, όπως στο εξώφυλλο του βιβλίου το πέτρινο γεφύρι προβάλλει πίσω απ' τη μορφή του Αγίου. Κατά κάποιον τρόπο θα 'χει για πάντα αυτό το προνόμιο. Η Κόνιτσα θα 'ναι κομμάτι του επίγειου πλαισίου του.

Και είναι παράξενο, φεύγοντας, έμεινε για πάντα εδώ. Θαρρείς ότι θα τον δεις να γλιστρά σαν σκιά, ότι θ' ακούσεις τα ανάλαφρα βήματα στα πέτρινα καλντερίμια. Η παρουσία του παραμένει ζωντανή και θα παραμένει όσο η Κόνιτσα τιμά τον Άγιο της. Εκείνος την αγάπησε, την πήρε μαζί του στις προσευχές του. Κι οι Κονιτσιώτες τον αγάπησαν κι αυτοί. Η εικόνα του και οι φωτογραφίες του δεν λείπουν από κανένα σπίτι. Τον νιώθουν να ακροπατά στα κατώφλια τους, να ευλογεί τις φαμελιές τους.

Η ύπαρξή του, ενωμένη με το φώς, ανεμπόδιστα τώρα πια περνά ανάμεσα απ' των πεύκων τις βελόνες κι αποζητά ψυχές να ρίξει φως.

Αν αφεθείς στην ησυχία και στην σιωπή, μεσ' στη γαλήνη που τρυπά το παραπέτασμα του φθαρτού κόσμου, θ' ακούσεις καθαρά αυτά τα βήματα να σε καλούν, να προσκαλούν. Όχι απλά να θαυμάσεις, μα να μιμηθείς, ν' ακολουθήσεις με συνέπεια τα αγιασμένα του αχνάρια... Το εύχομαι σε όλους μας.